

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА І ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК ШОСТИЙ

Адреса редакції і контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. Д. 6,
внизу золотих воріт
Телефон редакції 1458.
ТЕЛЕФОН ДРУКАРНІ 1069.
УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1911

на рік	на 6 м.	на 3 м.	на 1 м.	на рік	на 6 м.	на 3 м.	на 1 м.
11 м.	10 м.	9 м.	8 м.	7 м.	6 м.	5 м.	4 м.
6.	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75
							2.25
							1.75
							1.25
							65.

Передплат. на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 к., або по 1 карб. на протязі перш. шести місяців.
Ціна „Ради“ за кордон: на рік 11 р., (27 крон 94 гелери на австрійську валюту). на 1/2 року—5 р. 50 к. на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Коли закорд. читачі передплачують газету через поштомат, то платять за газету по ціні встановленій для передплатників в Росії.
Передплата приймається тільки в 1-го числа кожного місяця.
ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ 30 КОП.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище, адресу. Редакція може скорочувати і змінити статті в більшій статті, до друку негодячі, перекладаючи в редакції 3 місяці і висилаючи авторам їх коптом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.
З ПРИВОДУ надісланих до газети віршів редакція не листується.
Просьба авторів додержуватись правописку „Ради“.
УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОПОВІСТОК:
За рядок петіту попередю тексту, або за його місце, платиться по 20 коп.
За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз, при умові друкування не менше 3-х раз.

СЬОГОДНЯ 11 АВГУСТА ОДЧИНЕНО НА ХРЕЩАТИКУ В ВУДИН-№ 50 КУ

Оптовро-розничний магазин МУЗИЧНИХ СТРУМЕНТІВ, ГРАМОФОНІВ ТА ПЛАТІВОК при фабричному складі

Шустер та Ко.

(Заснований у 1862 році).

Маються завжди на складі: роялі, п'яніно, фісгармоні Ібаха, Ферстера, Манборга й инш. першокласних закордонних фабрик, а також і своєї роботи.

Є також великий вибір усяких струнних і духових струментів. Головний представник для всієї Росії

Москва—Одеса. ЛЮДВИГ КАПЛАН.

На 5 місяців
з 1-го Августа і до кінця року газета „РАДА“
коштує 2 руб. 75 коп.

ГРАМОФОНИ

патофони і найбільший вибір пластинок до них по самих помірних цінах можна придбати тільки в головному складі музичних струментів і нот
Г. І. Гиндржишек,
Київ, Хрещатик, 41, бель-етаж. 1560-62

Всім нашим передплатникам, навіть тим, що передплатять газету на місяць може бути висланий за доплату 6 карб. (з пере-силкою)

Словник Української мови.

Зібраний редакцією журн. „Кіевская Старина“ і виданий під редакцією і з доповненнями Б. ГРИНЧЕНКА. В 4-х великих томах. В книгарнях продається він по 8 карб. без пересилки. Словник цей одержав премію ім. Костомарова від Російської Академії Наук. 00-286-54

Музично-драматична школа М. В. ЛИСЕНКА.

Затвержена Міністр. Внутр. Сирян.

В. ПІДВАЛЬНА № 15
Прохання приймають що-дня в канцелярії школи, прийомні іспити 27 августа з 12 год. дня. Научителі: ка. фортеп'яно—П. Директор, Н. В. Вольська (скін. курси фортеп'яно гри у проф. Лешетинського), М. І. Номар-Гадька. Ка. скрипки—Е. Н. Вонсовська (Лавреатка Моск. Конс.). Ка. співів: М. В. Зотова (б. арт. Імпер. театр). Е. Е. Сгорова (б. арт. Імпер. і Київськ опери), Е. А. Муравйова (б. ст. вчнт. Єваторян. Імпер. Муз. школи). Ка. драми руської М. М. Старицька (артистка) і Г. П. Гавеський (режисер театру „Соловйов“). Ка. драми української М. М. Старицька (артистка) помішником у неї Н. Ф. Сележінський (артист). Ка. театр. муз., гарм., контр. і ондик. муз. Г. Л. Любимирський. Обов'язкові предмети: Докт. Г. В. Александровський, заслуж. проф. І. А. Спирський і докт. І. М. Степаненко.

Оперний клас (сценична гра mise-en-scen) під орудою артиста Е. Е. Сгорова.

Дві великих срібних медалі на виставці в Ростові н/Д. у 1910 році одержали існуючі з 1891 року „Южно-Русские“ заводи оцету, політурн і лаку, олії для палива, фабрика синьки для білизни та берлінської лазурі.

Ф. Г. ЗЕЙФЕРТА
наступник Б. Р. Коцарський, Київ, Татарська № 1 власний діл, тел. 25-37. Цінники даром. Потребит. і сільсько-господар. Т-вам особлива зйнка. Потрібні статочні представники по всіх містах. 40-265-20

В ОДЕСІ В Курському

передплачувати „РАДУ“ на таких же умовах як і в конторі газети, можна в Українській книгарні (Нижняська № 53), та в Українській винно-гастрономічній крамниці К. Т. Литвиненко (Садова вул. № 19).
окремі №№ „РАДИ“ продаються в книжковому кіоскові СКУРКА.

І-ша ЗУБНА лікарня. Прорізна 10. ХИРУРГ.

Д-р Черняк 8. Житомир, 16. Привок 9-12 та 5-8, жілки 1-2. Праці (сіф.), вен., мочовол. (сидл. гоїня звужень), пол. розет. Усі спец. метод. гоїня. Ліжка в окр. помешк. 822-371

На увагу закордонним передплатникам.

Закордонні поштові контори приймають передплату на „Раду“ і сами добувають про акуратну доставку газети тим передплатникам, що до них поступили. Передплачувати через поштові контори зручніше, бо пересилка обходиться дешевше. То ж радимо закордонним передплатникам не турбуватися в пересиланні грошей до нашої контори, а передплачувати „Раду“ у себе на пошти.

Апофеоз церковности.

До цього часу новий голова синоду Саблер тільки промовляв, а нічого позитивного не робив. У синоді ввесь час панував неробочий настрій. Були урочисті засідання, наради, загальні декларації, але не було конкретної роботи.

Аж тепер маємо перший реальний наслідок нового курсу. Вироблено й затверджено нову наукову програму духовних академій і циркуляром од 5 августа ректорам наказано негайно завести цю нову програму. За цілих півроку балаканиці це наслідок досить мізерний, але, очевидно, ні на що більше синод не спромігся.

Через всю нову програму чорнонутикою проходить одне бажання: вигнати з вищої духовної школи все, що могло б дати студентам академії хоч який небудь загальний розвиток. З числа 17 обов'язкових предметів нової програми тільки три предмети носять загально-просвітний характер—філософія, логіка й психологія. Зате на предмети спеціальні програма не скупиться. Тут і патрологія, і чотири богословія, і аскетика, і томлітика, і біблійна археологія і незлічимо число інших спеціальних наук.

Розуміється, завдання вищої духовної школи полягає в тім, щоб дати перш дітям спеціалістів, знавців своєї справи. Але для духовного дітя загальна освіта також необхідна, як і для представника всякого иншого фаху. Перш за все, студенти духовних академій повинні утворити кадри духовного учительства. Як же сьогоднішні академісти, виховані в душі вузької церковности, зможуть зробити з своїх завіршних учнів широко розвинених людей, здатних до боротьби з усяким ворогом і противником? Цей мети тоді не буде досягнуто.

Меньшиков у своїх статтях про віру й кар'єру провадив ту думку, що священники-енциклопедисти нам не потрібні. Коли ви йдете до шевця, — каже Меньшиков, — чи вимагаєте ви від нього, щоб він був добрим ботаником або філософом? Ні, ви вимагаєте, щоб він вам добре пошив чоботи, аби нагнітки вам не муляли“. Цим елементарним міркуванням Меньшиков хоче довести, що духовенство не потребує ніякої освіти, окрім спеціальної. Синод, очевидно, цілком поділяє думку Меньшикова й провів принцип спеці-

лізації в нові програми з непохитною послідовністю.

Але порівняння духовного дітя з шевцем чи з усяким иншим спеціалістом і грубе, і безглузде. Нагнітки на душу — це зовсім не те саме, що нагнітки на нозі. Для того, щоб виготити останні, досить бути добрим спеціалістом, але для того, щоб виготити душевні недуги, треба вміти відповідати на всі запитання хворої душі. Чи не через те наша інтелігенція так уникає духовенства, що останнє таке темне й перед найменшим загальним питанням зупиняється в повній безпорадності?

Вороги й противники сучасної православної церкви власне могли б тільки радіти з приводу останньої реформи. Своєю новою програмою для духовних академій синод ще ширше викопує ту прірву, що й тепер існує між духовенством і мирянами. Цілому поколінню духовенства тепер вбиватимуть в голову, що загальна освіта йому не потрібна, що досить бути добрим спеціалістом у справах віри, щоб одбути свою повинність. Але якось не хочеться вірити, що керманія теперішньої церковної політики за дядька торжества церковности приносили в жертву інтереси самої віри, самої церкви. Однак, це так є. Нову програму вже розіслані за і з початку шкільного року по ній уже вчитимуть в духовних академіях.

Можна думати, що надалі число учнів у духовних академіях зменшиться ще більше проти теперішнього. І тепер ось вже протягом кількох років раз-у-раз повідомляють, що учні духовних семінарій по скінченню курсу науки йдуть в університети, політехнікуми, комерційні інститути й в усякі інші вищі школи—тільки не в духовну академію. Мабуть, тепер цей рух проти вищої духовної школи набере ще більших розмірів.

Українське виховання і українські гімназії.

Питання про українське виховання з кожним роком стає все гострішим і гострішим. Балакати про українську школу можна почути в кожному українському гурті, особливо ж багато присвячує місяця цьому важливому питанню наша преса. Навіть більше... Це питання знімалось навіть в третій Державній Думі, хоч правда його там і поховано. Але все ж таки здіймалось...

Та й не диво! Рідна школа, рідне виховання—це повинно бути головними постулатами нашої інтелігенції, бо без рідної освіти майже неможливий національний рух, неможливе овідомлення наших темних народних мас.

Але балачок було вже багато. Питання це, приваїлий для кожного українця, стало ясним як божий день.

А тому на мій погляд треба вже нам перейти від одних балачок до більше реального. Балакати про українську школу і чекати, поки нас зрозуміють та дадуть те, що нам треба—річ малокорисна. Ми так будемо жити знову десятки років, будемо завжди говорити про рідну освіту і не матимемо цього природного найважливішого в житті народу права.

Отже не будемо чекати слушного часу, а спробуємо де-що робити й при теперішніх обставинах.

Звичайно я не буду тут намічати всіх шляхів цієї праці по здійсненню хоч вад деякими елементами нашої люду рідної освіти. Таких шляхів можна набити декілька, але я вкажу зараз на один...

Це вчення дітей в українських гімназіях в Галичині. Кожний чоловік має право вчити своїх дітей там де захоче. Закон російський не забороняє російським підданним вчитися по закордонних школах взагалі, а тому ніхто не забороняє і нам посилати дітей в Галичину в українські гімназії. Так що в цього боку перешкоди не буде. Про духовний бік тут нічого й говорити. Уже одне те, що там діти будуть вчитися на рідній мові, треба ставити дуже високо. Але крім того галицькі українські гімназії, особливо приватні, і з боку чисто програмового, а тим більше виховуючого, поставлені далеко краще, ніж російські.

Далі, лишається матеріальний бік цього виховання. Але й тут вчення в українських гімназіях буде мати перевагу над таким же вченням в Росії. Коли приблизно відрахувати,

то гімназіст в російській гімназії оплачується батьком не менше як 200 карб. Особливо дорого коштує вчення дітей, які приїжджають у гімназіальне місто з сел, чи взагалі з тих дрібних міст, де не має середніх шкіл. Батькам таких дітей, перше всього, треба заплачати за вчення карб. 75—100 на рік, а потім звайти помешкання, обід, водянги сина, взагалі треба дати йому можливість прожити у місті. А на це погубується не менше 20-ти карб. що-місяця, то-б то більше 200 карб. на рік.

І от значить витрачає батько на сина, чи дочку, тут карбованців по 300 на рік.

Щоб говорити про те, скільки коштів вимагає життя в Галичині, перше всього треба мати на увазі, що там життя взагалі далеко дешевше, ніж у Росії.

Коли взяти напр., хоч би місто Рогатин, (де є одна з найкращих гімназій—приватна українська гімназія) то прожити там можна корон на 25 (10 карб.) у місяць. Вчення ж коштує дуже мало, щось біля 30 корон, то-б то до 15 карбованців на рік.

І от коли все це звести до купи, то ми побачимо, що там видко рік гімназії карб. 130,—а найбільше вже півтора. Ну а коли ще сюди додати закордонний паспорт (20 карб.), та дорогу, карб. біля 12-ти, то всього вийде на рік карбованців 180—200. І коли ці гроші ви потратите на сина в Галичині, то він буде жити не гірше того хлопця, який в Росії обходиться в 250—300 карб.

Між иншим при деяких гімназіях в Галичині є по дві бурси: „панська“ й „селянська“. В бурсі „панській“, життя на повному пансіоні коштуватиме карб. по 15 на місяць. Хто ж не зможе стільки платити, то той може поміщати своїх дітей в бурсі селянські, де буде коштувати що-місяця карб. по 8.

Так що й з цього боку є пряма вигода вчити дітей в галицьких українських гімназіях.

Але саме головне це те, що коли наші юнаки будуть вчитися в рідних гімназіях, то сам самим буде побільшуватись наша інтелігенція і не якимись доморослими елементами, а національно вихованими і сильними людьми.

По цьому шляху вже починають йти деякі українці. Так напр., в Харькова торік вже училося в Галичині троє дітей: двоє хлопчиків і одна дівчина. В цьому році ще де-хто гадає віддати дітей в українські гімназії...

Початок значить є, треба лиш, щоб ця ідея яко-мога дужче ширялася між нашим свідомим громадянством.

В. Чепелякський.

Галицько-український відділ на одеській виставці.

Ще в анкету, коли стало відомо, що одеська виставка буде продовжена на 1911 рік, серед місцевих українців повстала думка організувати, як найширше, український відділ у славянському павільйоні, який мали впорядкувати керманіячі виставки. І от було розіслане виставочним комітетом запросиння до всіх українських земель, що вславилися кустарними виробами, а також було послано запросини і до т-ва „Прогривит“ в Галичині, щоб воно разом з иншими т-вами просвітними і економічними взяло участь у виставці. Промайнуло після того чимало часу, а зємства не давали відповіді й, врешті, після широких плявів, у славянському павільйоні тільки трохи є експонатів болгарських та українських в Галичині. Так, що рожеві надії—бачити представленими на виставці у всій повноті славян, так і не здійснились.

Та невдача трапилась не тільки з славянським відділом, а і вся виставка опинилась на нещезному шляху, про що вже мені раз довелось писати на стор. „Ради“. Загалом кажучи, з виставки зробили гарне, веселе гульбище: є скілька оркестрів, ілюзій, цирк, ресторани а чудовим виглядом на море, а про те, щоб у павільйоні було щось цікаве—совсім і не дбають. І от при такому стані виставки—відкрито галицько-український відділ,—що й казати стан не дуже то сприятливий за-для впорядкування чогось серйозного, бо дуже вже не багато публіки, яка заглядає у павільйон, та ще коли вони, як павіль-

в № 3, де містяться україн. відділ, дежать десь подалі від оркестру та „воздушних автомоб. гонок“, за якими публіка стежить з великою цікавістю.

І це тим більше шкода, бо для людей, яким Галичина здається якоюсь тегга іспогніта, цей відділ дав би багато цікавих відомостей. Тут є і звіти та картограми культурно-просвітних та економічних товариств, а також всякі гуцульські вироби.

З просвітних т-в найкраще представлено найстаріше т-во—львівська „Провіста“, яка виставила чудові картограми, що наочно дають повне уявлення розвитку діяльності цього т-ва: побільшення філій (на картограмі намальовано, як з малої хатинки, через сімдесят років виростає величезний будинок) і членів, видавничі та господарські діяльності. Наводити цифри не стану, бо недавно було у „Раді“ переказано останній звіт цього т-ва. Гарно і недорого видається „Провістою“ бібліотека укр. класиків: за 1.80—2.00 корон має гарно опрацьований, а чітким друком солідний томик.

Також солідно репрезентовано „Союз шкільний“ та т-во педагогічне— тут і цікаві роботи ручні учень шкіль дівочих і книжки та журналі видавав цього т-ва і фотографічні знімки тілесного виховування. З звіту довідуюсь, що т-во за двадцять з лишком років широко розвинуло свою діяльність і тепер має 5 власн. будинків, вилуче 4829 своїх членів і одержує 6 гімназій, 2 семінарії, 30 бурс, 9 бібліотек та скільки народних шкіл і курсів для дорослих. І коли пригадаємо ті труднощі, з якими закладаються, не тільки середні, а і вищі укр. школи в Галичині, то наведені цифри красномовно вказують на заслуги цього т-ва, що насажує по всій Галичині національні школи, ці фортеці проти полонізації україн. дітей.

Гімнастичні т-ва „Сокол“ і „Січ“, що дбають про фізичний розвиток населення передовими селами та організують пожарництво, прислали два альбома цікавих знімків ріжких гімнастичних вправ (власність проф. Боберського) і картограми.

Серед економічних т-в саме вишаче місце займає— „Краєвий союз ревізійний“, оборот якого в 1909 році був більш 160.000.000 корон, а позачок було видано 25.000.000. Т-во має власний орган „Економіст“ і для селянських спілок— „Самопоміч“.

З виставлених картограм видно також широку діяльність т-ва „Сільський Господар“, що має 90 філій та 643 кружки. Це т-во розповсюджує серед селян сільсько-господарські знання, закладає поля, вноє працює курси господарські, ввагає працю над піднесенням сільського господарства всіх напрямків. Воно організувало цього року „союз спілок“ для продажу худоби, чим не мало зберігало селянських загорюваних сотників, які б попали до ріжких лхварів. Знімки фотографічні представляють, як селяне звозять на залізничну станцію свиней та садять їх у вагони.

Помітно також розвиток кредитового т-ва „Віра“ і особливо т-ва „Народна торгівля“, оборот якої в 1908—9 році досягав 10.000.000 корон і яка має 19 складів для продажу круму по всій Галичині переважно в своїх власних домах.

Добре ведеться справа і з „Народною Гостиницею“, яку заснувало т-во, що тепер вилуче вже більш 500 членів. Гарний будинок, з комфортабельною обстановкою, невисока плата за кімнати—все це склало широку популярність.

*) Воно обслужує також і селянські крамничі.

ність серед галичан цьому готелю, так що в 1910 р. оборот був 500.000.

В літку це т-во має ресторани й гостиниці на курортах **).

„Краєва спілка для господарства й торгівлі в Перемішці“ виставила цікаві фотографічні знімки, що наочно показують значіння штучного угноювання. В шклянках виставлено суперфосфат, томас-шлек, а також розвішено знімки копалин руди.

Одно тільки т-во—жіноча спілка „Труд“ робить сумне вражіння, бо оборот його що далі все зменшується, але мають це діло реформувати й тоді, певно, піде й воно краще.

З виставлених виробів особливої уваги заслуговують експонати—фабрики печей кафлевих і виробів керамічних Івана Левинського проф. політехніки у Львові—кафлі, штучний графіт і чудової роботи вази, молоточки, тарілки, пухерниці то що з гарним орнаментом українського стилю.

Також відзначаються тонкою роботою, оригінальними вигвернками вельветні гуцульські вироби М. і П. Мегеденюків, Скриб'яка, Семенюка—починаючи од дрібних річей—ручки, скриньки (пенали) і кінчаючи артистично зробленими підвісничком та хрестом, що опінуються в 100 карб. Хороші вироби й з бісеру (гердани), які окуповує т-во „Укр. Учитель“ у Коломії.

Звертають на себе увагу ніжності томів і гарною орнаментикою вироби—ткальні Дм. Прухницького—кільця, крайки то-що, ціна виробів теж, порівнюючи, не висока.

Популярна фабрика кіс „Титан“ виставила коси свого виробу й дошку, на якій показано, як з ковалка стали виходить коса.

В окремому переділлі (кабінці) містяться картини арт-малара Куріласа, що став відомий і на рос. Україні своїм портретом „Ів. Мазепа“. Особливо гарні картини „Дівчина з квітками“ (на жалі в дорозі трохушкоджена) та „Похорон Шевченка“, на картині ж „Визволення брачки“ гарно намальовано постать козака й дівчини, але замість татарина являється купця, кінч у козака—не козаківський—знадто вже важкий. На великому образі—„Пречиста Діва“ несприродно намальовано вираз очей у дитини.

Гарні репродукції картин—„Ісус Христос“ і „Пречиста Діва—мати руського краю“—тут одні українізовані. Ці репродукції, а також чудові рами гуцульської роботи (шати) й дві ризи доброго виробу виставило т-во „Дістава“.

На жалі, між т-вами, що прислали свої експонати нема „Наукового Т-ва імен Шевченка“, „Видавничий спілка“ (книжки лишилися в цензурі, яка й досі не змогла їх переглянути), торгівлі „Сокольський базар“, варті, не представлена преса Галичини. Звичайно, через це, галицько-український відділ не може дати повного уявлення культурного й економічного життя галицьких українців, але й те, що є, дає багато цінних відомостей для російських українців, може послужити зразком і спонукає й у себе завести хоч одну свою економічну інституцію, потреба якої вже давно відчувається. А брати-галичани вже можуть з гордістю показувати своїми придбаннями, що коштували їм не мало сили й національної праці.

Мита за всі прислані предмети заплачено 950 карб., з чого на самі видавництва припадає 400 карб.

Хоч, правда, невелико було виробити до Росії з своїми експонатами, бо тут довелось впорядканим зустрі-

*) Т-во „Двістер“, яке забезпечує від огню і граду, прислало дві картограми, що показують розвиток т-ва.

в кюти: й „вершки інтелігенції“, що так зручно росташувались на червоному плюші, і ці заемажені, чорні й брудні „дядьки“ та „тітки“, що покотом лежали й хрюпали на брудній, залясованій й зачованій палубі, однаково мало думали про те, яке місце ми зараз поминемо...

Я піднявся по вузьких сіддях на верхню палубу.

На небі ще високо стояв місяць. Але він вже схилився кудись на захід, поблід, і проміння його вже не було таке ясне й блискуче, як уночі.

А на сході щось жемріло, немов займалося далекою пожежою, і небо ясно червоноло, одбиваючись у Дніпрі, що тихим дзеркалом лежав навкруги, й червоною широкою водіану просторів...

Підійшли до пристані. Почалась звичайна метушня, й від неї далеко втекла поезія тієї ночі...

Потім все це скінчилося. Пароплав, шумуючи колесами та пушачи з-під себе широкі хвилі, знову вплив на середину Дніпра. І знову береги полилися повз нас—з лівого боку низький, блискучий, з правого—високий, вкритий великими горами. А з-поміж гір вибігли біленькі, криті соломкою хатки: то Каїв в останнє виглядав на нас...

Високі гори сузилися повз нас, ховаючись одна за одну, немов повагом переходячи з місця на місце. Над горами, мов ті темні сили, густо скучилися тіні ночі, ніби бажаючи вкрити, заховати від людського ока Святош України—щоб ніхто не побачив місяця, де спочив Той, Хто словом своїм збудив і будить доці прислані сили рідного краю. Вилетів туман підіймався поміж гір, вначе бажаючи допомогти ночі й закутати своїм вохким серпанком білий хрест на Моги-

лі, що невіразно з'явився перед нами на високому шпилі, мов символ життя Того, над чим могилою він стояв, мов символ життя того народу, Кобзаря якого тут опочив...

Здавалось, ніч бажала поглинути й Могилу, і той Хрест, той символ Людини й Країни...

Але сідх неба палав вже червоном полум'ям й червонозлато-проміння затопило пів неба. І темні тіні ночі бігли від того золотого світла далі на захід, небо світлилося, янішало, туман ставав прозорішим й ростікався перед яном сявом дня, що ще не почався, але вже був недалеко...

Я вияв брля й схили голову перед білим хрестом, що все ясніше й ясніше виступав з темряви ночі й а білого серпанку туману...

Ніч все ще змагалася з днем. Але то було вже останнє змагання. І хоч Сонця ще не було, але в цьому червоном пожежі, що золотом осяв півнеба, почувалося, що парованія ночі скінчалася, що йде Сонце, йде Равок, що—скоро буде День!

Так, скоро буде День!

П.

Сонце пекло. Гаряче проміння, мов огненні стрілки, накрив проймало тіло. Пароплав повагом сузався проти темі. І ті ж береги, що поперед, коли ми їхали вниз за водою, хуто бігли повз нас—з правого боку високий, а з лівого низький,—тепер ледве посувалися,—високий вже з лівого боку, а низький—з правого...

Верхню палубу різно всіали пасажирі. Дивилися на береги, на воду, розмовляли. І серед звичайних, буденних розмов я почув розмову, яка мимоволі звернула на себе мою увагу.

— Непремінно піду в Київ в город-

ський музей, говорять, дуже цікаво,—казала якась жінка, вдягнута, як звичайно вдягаються наші міщани, але з обличчям, що виявляло прикмети не воям звичайної для такого вбрання інтелігентності.

— Ну, київський музей далеко не вистояті проти екатеринславського,—одказував їй по російськи, хоч і з явним українським акцентом, чорнявий чоловік в городському вбранні й навіть в фетровому капелюсі на голові.

— Чим же?

— Ну, где ж там! В екатеринславському—скільки заповорожской старини собрано,—профессор Сварницький собірал, знает дело,—і вообще сколько интересных вещей... А в Києве старини козакской куда меньше...

Незвичайна розмова! І я підійшов до розмовників, що стояли серед палуби.

— А ви вперше їдете в Київ?—запитав я жінку.

— Ні, я кожний год їзжу,—одповіла вона, якомсь зразу оглянувши мене велього розумним і допитливим поглядом.

— На богомільді?—питався я далі.

— Та... як що хочете, то й на богомільді,—злегка посміхнулася вона ласково, лагідною посмішкою.—Тільки на особеному...

— А як то?

— А так... Я, видите, держу у нас в селі лавочку, крамничку, сказати би. Ну, от, між нашим товаром продаю й книжки. От і їзжу в Київ за книжками.

Це було вже зовсім цікаво.

— Які ж книжки ви купуєте?—почав розпитувати я, не криючи своєї цікавості.

— Та там уже всякі беру, яких нада,—з тією ж лагідною посмішкою

ДЕНЬ.

(3 подорожі).

І.

Четверта година ранку. Нечисленні пасажирі в кюти першого класу сплять, росташувались на оббитих червоним плюшем, хоч доволі такі не м'яких лавках. Тільки я не сплю: чекаю, коли пароплав пропливе повз велику Могилу, Могилу Шевченка...

Лежу в кюти на лавці, ввесь переповнений красою, з якої я усю ніч минавав, сидючи на палубі й не маючи сили одірвати очей від залитого місячним сявом Дніпра, що лежав широким і без краю довгим блискучим шляхом перед нами, і від темних, таємничих його берегів, що бігли повз нас, то відлогі й плискувати, то високі й скелясті, подекуди вкриті лосками й заростами лози, подекуди голі й порожні, мов пустеля.

Ніч стояла холодна. На палубі було вохко. Але краса тієї ночі, ясної, срібної, пройнятої сявом, вабила мене, мов чарами напувала. І тепер, коли я спустився в кюту погрітись, щоб знову вийти на палубу, уся душа моя була повна того срібного сява.

А навкруги спали байдужі й до тієї краси, й до святої Могили, що повз неї ми маємо зараз їхати, люде...

Завив гудок. Пароплав підходив до Каїва.

Я вийшов наверх. Визирнув на нижню палубу: ачей не один я чекаю святого місяця, а ще хоч одна спасенна душа, що виїде хоч здалека поглянути на те місце, де сплять вічним сном великий Трудівник і Страдник України. Але навкруги було таке ж сонне царство, як і внизу,

лі, що невіразно з'явився перед нами на високому шпилі, мов символ життя Того, над чим могилою він стояв, мов символ життя того народу, Кобзаря якого тут опочив...

Здавалось, ніч бажала поглинути й Могилу, і той Хрест, той символ Людини й Країни...

Але сідх неба палав вже червоном полум'ям й червонозлато-проміння затопило пів неба. І темні тіні ночі бігли від того золотого світла далі на захід, небо світлилося, янішало, туман ставав прозорішим й ростікався перед яном сявом дня, що ще не почався, але вже був недалеко...

Я вияв брля й схили голову перед білим хрестом, що все ясніше й ясніше виступав з темряви ночі й а білого серпанку туману...

Ніч все ще змагалася з днем. Але то було вже останнє змагання. І хоч Сонця ще не було, але в цьому червоном пожежі, що золотом осяв півнеба, почувалося, що парованія ночі скінчалася, що йде Сонце, йде Равок, що—скоро буде День!

Так, скоро буде День!

П.

Сонце пекло. Гаряче проміння, мов огненні стрілки, накрив проймало тіло. Пароплав повагом сузався проти темі. І ті ж береги, що поперед, коли ми їхали вниз за водою, хуто бігли повз нас—з правого боку високий, а з лівого низький,—тепер ледве посувалися,—високий вже з лівого боку, а низький—з правого...

Верхню палубу різно всіали пасажирі. Дивилися на береги, на воду, розмовляли. І серед звичайних, буденних розмов я почув розмову, яка мимоволі звернула на себе мою увагу.

— Непремінно піду в Київ в город-

ський музей, говорять, дуже цікаво,—казала якась жінка, вдягнута, як звичайно вдягаються наші міщани, але з обличчям, що виявляло прикмети не воям звичайної для такого вбрання інтелігентності.

— Ну, київський музей далеко не вистояті проти екатеринславського,—одказував їй по російськи, хоч і з явним українським акцентом, чорнявий чоловік в городському вбранні й навіть в фетровому капелюсі на голові.

— Чим же?

— Ну, где ж там! В екатеринславському—скільки заповорожской старини собрано,—профессор Сварницький собірал, знает дело,—і вообще сколько интересных вещей... А в Києве старини козакской куда меньше...

3 газет та журналів.

Партійний орган націоналістів „Свѣтъ“ дуже незадоволеної виборами в нове земство по Київщині і вгає свою злість при цій окаяній ватій заявляючи чорносотенцями „самостійній Україні“!

О-це на київських виборах перемогли ка-дети. Обрано всіх ватажків кадетської партії—хохломанів, мазенинців, яких не земство потрібне, а „самостійна Україна“, хоч би під австро-жидо-польськими ярмом!

Ну- що ж? Валіть на сірого все,—сірий поведе! Тільки от „Новоє Время“ пише зовсім ише, воно дуже задоволене виборами скрізь, крім частини Волині, і навіть, з цифрами в руках доводить що „русское дѣло“ виграло справу на виборах в іздеяно-західному краю. То деж тут в лиха виявляє о-ті страшні „Мезепиці“?

В свій час ми зазначали на сторінках „Ради“, що „Земщина“, союзницька газета, пеключиць „уволенієм православних душ“, радила, щоб священники по селах на Україні відправляли Божу службу і говорили казаня українською мовою. З приводу цієї статті „Земщина“ в підголоскові „Кієвлянина“—

„Подольнян“ з'явилась статтяка якоїсь Подольянки, теж очевидно „спеціалістки“ в українській справі. Для першого свого дебюту п. Подольянка пише:

„власній родині, що живе в Західному краї, знає і може пояснити наскільки сумна українська мова наших „хохлол“ мало відрізняється від руської, і як зрозуміла величезна мовна українця, і великорусь українська мова. Дійсно, коли бунуєш на виставі якої-небудь малоруської трупи, розумієш тільки повсюдну цю мову, яку так обертують українці, особливо закордонні, але смію заявляти, що для селян ця мова теж настільки незрозуміла“.

Можє б виставити селянам російські преси Островського, то вона певно то імені повинно української мови і знає, що вивчила в українському театрі, а другої варто б їй вивчити в тих самих селян і тоді вже писати, а то так з розгону можна сісти в першого разу в каляжу.

Пригадає дебютантка ще й таку приладу:

„За підпискою єпископа Парфея пробували звести по селянських церквах читання евангелія на українській мові, але населення дуже вороже поставилося до цієї новини, інстинктивно розуміючи, нездатність простонародної мови з літературною боку. Писуча ці ради людини сама чула таку навіть грубу висловку: „що вони не хотім би чути в церкві мову, на якій їх баби заються вдома“.

Шановна п. Подольяно! Ці самісенські слова „чуж“ розів п'ять тому А. Савенко і записав їх на сторінках „Кієвлянина“. Чи не звідти віх і пригадуєте?

Що ж до селян, то вони краще за Подольянок і Савенок розуміють, що слово Воже на всіх мовах має ціну однакову. А от вилатись, то найкраще по-російськи...

А. Савенко, опісуючи білградський з'їзд журналістів, з захопленням спивається між иншим на такому характерному моменті. На бенкеті в сербському королі Петра королю одрекомендували між иншими В. О. Цвіяковича, товариша голови з'їзду так:

„Шавинський—росіянин з Галичини“.

— Дуже приємно! Себто ви поляк? ніби не розуміючи перекладач королі.

— Ні, ваша величність—Я руський галичанин!—відповів п. Шавинський.

— Себто ви русини? спитав король, ніби знов не розуміючи.

— Ні, я руський, чистокровний руський—це раз заявив п. Шавинський.

Питав А. Савенко і не розуміє, яке все-комедіанство міверне.

Гр Т—но.

ПО РОСІИ.

Реформа парафії. В останньому засіданні синоду найбільше суперечок викликало питання про участь миряц у обранні священнослужителів. Проект Лук'янова, що обговорювався в засіданні синоду, дозволяє парафіянам брати участь при виборах пастирів першак на таких підставах: миряне призначають свого кандидата і прохають на це затвердження місцевого преосвященного, який має право і не затвердити кандидата, а призначити іншу особу. Проти цього проекту горяче протестував Антоній волинський. Він послыався на те, що виборче начало ні в якому разі не слід уводити в життя церкви. Наслідками цього, на думку Антонія, буде те, що парафіяльна нарада по всяк час вимагатиме увільнення членів причта, щоб на їх місце призначити бажанних їй осіб, часом мало побожних і не вугарних навіть просвітити „Господи помилуй“.—Хвіба в Росії—казав Антоній, можуть зібратися 12 душ, щоб в повітрі не запало горілку?

Після такої реформи парламентські звичай замінять собою в житті церкви патріархальну слухняність і лівіррія парафіян до служителів церкви.

Проти такого погляду повстали єпископ Сергій філяндський та єпископ Стефан. Вони доводили, що при теперішніх умовах не можна не допускати парафій до участі в житті парафії. Проект, який буде абудований не на виборчому ґрунті, навряд чи пройде в Державній Думі, де й самі овьяченики-депутати вимагатимуть де-яких прав парафіянам. Після довгих суперечок вирішили надати права парафіяльній раді прохати єпископа за свого кандидата.

Брач учителів. Одно з найбільш поважних питань, яке треба буде розв'язати майбутньому з'їзду по народній освіті, це буде питання про недостачу народних вчителів. Врак відібних вчителів завжди відчувався в наших землях. Більше має він відчуватися тепер, коли на черзі стоїть заведення вселюдної освіти, до якої де-які земства вже приступили. По приблизному підрахунку для здійснення вселюдної освіти треба буде по-року збільшувати комплект вчителів на 15.000, рахуючи десять років строку для заведення потрібного числа шкіл. Не менше 10.000 душ потрібується також на другу зміну учительського персоналу. Таким чином, щоб забезпечити школи вчителями, треба буде поповнити комплект їх не менш, чим 25 тисячами душ. Але міністерство народної освіти не має змоги задовольнити навіть теперішні невеликі потреби земств. Теперішні 84 учительські семінарії, разом з учительськими курсами, можуть постачити не більше 4.000 вчителів в крайшом випадкові. Таким чином виходить, що треба негайно одкрити 600 семінарій для того, щоб вселюдна освіта не лишилася одним тільки блискучим проектом.

В справі реформи середніх духовних шкіл. На 9 августа була призначена в будинку архієпископа Олександровської лаври нарада архієпископів, що засідають в синоді. Кажуть, що це

засідання стоїть в зв'язку з питанням про те, як провести реформу духовних шкіл. Як кажуть де-які з ієрархів, проект реформи духовних шкіл, що вимагає додаткових штатів та асігновок, буде внесений в законодавчі інституції, а проект реформи духовних семінарій і академії буде проведений в життя помімо законодавчих інституцій.

Реорганізація „сословія“ присяжних повірених. Міністерство юстиції розглянуло проект реорганізації „сословія“ присяж. повірених. По новим установам, кожний присяжний повірений має право мати не більше 3-х помішників. Скасується комісія помішників присяж. повірених. Реформа, як кажуть, особливо торкнулася адвокатів євреїв. Кажуть, що новим проектом забороняється євреям вести громадянські справи християн і не дозволяється вибрати їх в члени ради присяж. повірених. Відсоток присяжних повірених євреїв в кожній округі не повинен перевищувати п'яти. Велику владу над повіреними, що до контролю, матимуть предодатель судової палати та прокурор. Проект піде на розгляд ради міністерства юстиції.

Лерхе й Кассо. В Петербург вад'їхав член Державної Думи, один з лідерів союзу 17 октября. Г. Т. Лерхе. З приводу розпорядження міністра народної освіти про увільнення слухачок вищих жіночих курсів, Лерхе, між иншим заявив, що всі члени союзу 17 октября, на його думку, ставляться до цих заходів не прихильно.—Я чув,—казав Лерхе,—що Кассо звертався не раз до своїх підвладних з запитанням: що робити міністрові, який кидав свою посаду? Ляпється тільки побажати, щоб питання Кассо не було тільки одним питанням.

Восні звісткі. З Алутки телеграфують про т-жу подію. Два студенти з паночками робили екскурсію на Чатирдаг. Один студент з паночками пішов вперед, а другий з сестрою од гурту одбилася. По дорозі напад на них чабан і вимагався знаосудувати дівчину. Студента, який кинувся оборонити сестру, чабан тяжко поранив в живіт. Дівчина втекла. Студента привезли в Алутку і він там помер. Чабана арештовано.

Фотографічна фірма в Петербурзі має випускати щоденні кінематографічні огляди подій російського життя. Головне управління хліборобства призначило фірмі субсидію, як кажуть, за те, що організатори мають на увазі в перших випусках демонструвати картини переселенського руху в Сибір. Картини ці будуть ілюстрацією до землеустроїтельних заходів Столипіна та Кривошеїна.

Міністерство внутрішніх справ поновило, що осіб, яких дострочно увільняли з тюрми, можна приймати до військової служби після того, як окінчиться строк призначеного над ними догляду патронату або місцевого комітету.

Височайше Дозволено одкрити всеросійський збор жертв на абудування в Дорпаті пам'ятника Н. І. Прогову і заснувати при дорпатському університеті стипендії його імені.

Повернувся з наукової експедиції в Далекому Ході професор Заболотний. Експедиція має тепер певні докази, що люде заражаються

Маленький фельетон.

Престіж.

Оце тільки позавчора довелось мені написати скільки снів про те, як інспектор п. Сач ради учням Суджиківської школи на Волині, замість осядців, годуватись маслинами.

Писав я—і на думку, признаюсь, не спало мені, що я роблю державне злочинство, яке карається 3 п. 1.034 ст. ул. о нак.

Читаю сьогодні „Річч“ і—аж у п'ятьох муршнях забігали од переліку.

„Господи Милостивий,—вихопилося у мене,—і навіть утворив ти мене газетарем? Робив-робив, думаєш-думаєш, пишеш-пишеш, ночей не спиш та все міркуєш: що б його ще написати на користь отчезу, щоб і начальство побачило твою працю й лишній раз не општрафувало газети.“

Так такі досі й думаю, що працю на користь отчезу.

А на повірку виходить, що нашому братові не то що прихильності шкільного начальства не бачити, а навіть треба, на їх думку, зааротирит нас туди, де чортам роги правлять.

Ти собі уявляєш, пишучи, що винищеш хоч потроху ту нужу, а ми почнемо акафісти вичитувати шкільному начальству.

Так роз'яснив достотний зміст статті 1034-ої товариш прокурора тифліського окружного суду.

Ну, то нехай же йому грець а та кою роботою. Як що так, то завізьмусь тепера збільшувати той престиж.

Може в кого сім шкур на тілі, то той нехай собі вилвоює оту нужу, а ми почнемо акафісти вичитувати шкільному начальству.

Перше слово хвадбене належить од нас о. завідувачу ольгопольськими парафіяльними учительськими курсами.

Багато їх було, цих курсів, дим літом, і кожні з них вивачалися чимсь курбон... чи пак (от каповна звичка) чимсь гарним.

Напр., квізькі й полтавські во ім'я лоуангу—„бережіть курси!“—друже спритно, артистично виконали фокус-покус: обернули матерью української мови у великоруську.

Харківські усталилися на всю Україну сердечкою солідарністю поміж лекторами та учителями.

Катеринославські—знаменитим лектором по психології Соловйовим і фівалом: нігде так чудово не витуріли вчителів з квартирь на вулицю, як у Катеринославі.

Олександрійські визначились тим, що на них відомий педагог Балтадон одкрив Америку.

„А знаєте,—таємниче громовив він до учителів,—російська культура ліпша за українську.“

Ще багато де-чим вивачалися курси для народних учителів.

Але ольгопольська слава затьмила зовсім усі інші.

Завідуючий курсами ольгопольський протоєрей, прочитавши в „Заповіту“ прихильну про себе атестацію, возгорівся духом і висловив курсам своє задоволення такими прибіжно словами:

— Обписали мене в мужичих газетах, але я плювати на це хотів, бо стою вище всього цього.

Не знаємо, на жаль, де саме стояв тоді о. завідувач, чи на катедрі, чи на парті, але своєю промовою він одобив такою соковитою лайкою, що хоч

якісь хлопці не тільки читають українські книжки, але навіть здійсмають питання про український правопис і рішуче одкидають „єрижницькі книжки“!

— Що ж у вас читають?—допитувався я, почувачи себе так, ніби я відкрив новий світ.

— Та все читають... Люблять Квітку, Марка Вовчка... Аркаса читають „Історію“... Грінченка читають... многи читають Грінченка... Він, кажуть, десь тут ніби-то жив, у учителю був, чи-що?—От іше Котляревського многи покувають... Но тільки більше всього купують Шевченка... О, то для них вже найкраще чтеіє!.. Скільки єсть тих хлопців, так у кожного, мабуть, єсть Шевченко. А що вже партрети, то в кожній хаті єсть. То вже й не хата, як партрета Шевченкового вету...

— Удивляється, як воно так сталося?—Видіте, був у нас учитель. Молодий хлопець, а такий розумний та такий тумуций! А що вже до книг хотігач, так і Боже мій! І все наші кавячки у нього були, українські... Так ото він і посяв. А воно і вродило...

— Раньше так у нас „хлопці“ випишували в складчину українські газети, „Раду“, „Рідний Край“, випишували ще „Літературний Вістник“. А тепер велья, запертали... І учителя теж уже вету: арестували, одвели в город. Потом він сидів півтора года в крестоті. Кажуть якісь письма його знайшли у когось чи-що,—я вже доладу не знаю... Послі крестоти по він бідував, бідняга! Приїхав було до нас у село, а його сеїчас урядник і вислав, потому що йому в наше село приїждять запершено... Тепер він в земоті „служить“, бо в учителі вже не приймають...

і на передок його посади, замість п'яного лізника.

А вже що оберуть його до чет-вертої Думи на підмогу Пуришкевичу, Вераскину, Половцову, Образцову, то не може бути жодного сумніву.

Вже хто-хто, а пей пан-отель підписав престиж учебного начальства на таку височину, на яку ще досі ніхто не піднісся. „Маслина“ п. Євчица суцця дурниця в порівнянні з промовою завідувача курсами в Ольгопольі, о. протоєрея.

Уявляємо собі, в якою „радистю велья“ роз'їздилися ольгопольські курси по домівках своїх.

Провінціал.

ПО УКРАЇНІ. У КИЇВІ.

Смотр потешним. Вчора одбувся в Київі смотр потешним. На смотр прибули учні в усіх городських, ремісничих і мівистерських школах, а також з приютів і инш. Всього зібралось біля 2000 душ.

Всі озброєні дерев'яними ружницями. Під проводом офіцерів потешні зробили біля 10 номерів гімнастичних вправ, а вкінці пройшли церемоніальним маршем. На смотрі були: ген.-лейт. Гельмгольд, що завідує організацією потешних в Київі, завідувач загальною організацією потешних полк. Наімов, полчитель квізької шкільної округ. Злов, командир крестоти ген.-лейт. Медер, директор народних шкіл на Київщині Лубенець і инш.

Справа ніво-подільської групи соцдем. партії. Закінчено слідство в справі ніво-подільської групи російської соціал-демократичної партії. Обвинувачується всього 17 душ за те, що агітували серед робітників в Київі і на Київщині. Позавчора надійшла резолюція мівистерства внутрішніх справ, на підставі якої 5 душ виславають на 2 роки в Вологодщину, 12 душ виславають туди, де схотять жити сами обвинувачені, крім столиць, губерньських городів і Київщини.

Знищення брошюри „Отрок мученик“. Київська судова палата постановила звидати брошюру студента квізького університета Голубева „Отрок-мученик“ (Авдрей Юдичевський). Палата постановила не тягти до уголовної відповідальности автора брошюри, бо всі 10,000 примірників її знищено.

Зачислення студентів. 10 августа ректор квізького університету зачислив 144 студентів на філологічний, фізико-математичний медичний і юридичний факультети.

Про державні іспити в юридичній комісії. Зважаючи на те, що питання про державні іспити в юридичній комісії непокоїть багатьох студентів, які мають складати іспити, Декан М. Н. Янівський має думку користуватись перебуванням у Київі мівистра Л. А. Касоє під час августовських свят і піддержати прохання про перенесення іспитів на ливарь 1912 року, або на ноябрь і декабрь 1911 р. Як відомо, мівистерство загадало почати іспити з 1 септября.

Запрошення стенографисток. Київська губерньська земська управа, щоб скласти повне справоздання про перше надзвичайне земське зібрання, запросила двох стенографисток Д. Думи.

Будівля зал. дор. вітки Київ II—Подол. Вчора в управлініні південно-зах. зал. дороги надійшла вістка, що мівистерство доріг передало на затвердження ради мівистрів проект будівлі зал. дор. вітки Київ II—Гавань.

Нова зал. дор. вітка. Великий землевласник на Чернігівщині кн. Дол-

горуков подав прохання мівистрові доріг про дозвіл почати будівлю зал. дорожньої вітки від ст. Алтинька до с. Видицьки на Деєні. Довжина цієї зал. дор. має бути 30 верстот.

Для земських сауніць. Голова квізької губ. земської управи М. А. Сувкович звернувся до нових председателів повітових управ в порядку підчас набору служащих повітових управ мати на увазі служащих губерньської управи, які через зменшення штатів остаються без служби, а між тим вони привчаїлись до земської роботи і могли б бути користивними робітниками.

Асігновка. Після доклада городського голови дума асігнувала 1500 карб. на прийом сербських екскурсантів.

Городська позичка. П. губернатор повідомив городського голову, що п. мівистр внутрішніх справ дозволив городові короткострочну позичку 500,000 карб. в місцевих кредитних інститутіях, з умовою, щоб позичку покрито було в перших же сум од реалізації дозволенних городові позичок на нові будови.

Переміщення по службі. Начальника ст. Мотовидка за поганий догляд за підвладними йому служащими, через що сталося нещастя з шведским поїздом № 7, переміщено на нижчу посаду. Дежурного по станції помішника нач. станції Малиновського за недбалість по службі ескануто з служби.

З'їзд представників зал. доріг. Вчора, о 1 годині дня, в залі біржі одбулася друга нарада з'їзду представників матеріальної служби російських казенних зал. доріг. На з'їзді були представники од 18 казенних залізничних доріг. Після одкриття з'їзду й привітної промови начальника матеріальної служби півд.-зах. зал. доріг І. П. Прохорова учасники з'їзду вибрали голову з'їзду. Вибрано К. К. Ходоровського, товаришамі голови вибрано І. П. Прохорова і В. І. Гросмана. З'їзд одкрився докладом бюро з'їзду про матеріали, подані на з'їзд і заходами в житті для розвитку діяльности бюро. З'їзд постановив розглянути ті питання, по яким подано одні доклад, при кількох докладах питання буде розглянуто в комісіях. Вибрано 5 комісій. Учасники з'їзду представлялися начальникові доріг С. Немешаєву.

Смерть робітника. Позавчора в зал. дор. майстернях на ст. Київ I підчас роботи помер нагло слісарь С. Трачук.

Вбитий поїздом. На ст. Ківерці, півд.-зах. зал. дороги, на очах публіки, поїзд розрівав артільщика Николачука, який хотів перебігти полоту.

Екскурсанти. Цими днями в Київ прибувала в Ярославля учні-екскурсанти, які всю дорогу йдуть пішки.

Безправні. Вчора вночі поліція арештувала в № 3 по Ваварному переулку 3 євреїв, що не мали права жити в Київі.

З Київщини. Прищеплювання „союзу р. н.“. Нам пишуть з м. Малина: „в цьому році в нашій місцевості дуже енергійно шириться агітація „союз рус. народа“, наслідком якої по багатьох селах поодкривано відділи. (Напр., Ворсовка, Вишевичі) та инш. Але в Малині як не дбали „добрі люди“ справа йшла дуже мляво, бо інтелігенція не записується, а селяне її досі не розуміють, що то воно за „союз“.

Коли їх припрошували записатись, то були такі, що казали: „Аби гроші давали“—або:—„побачу, як тим краще буде жать, що записались,—то і я запишусь.“ Є навіть такі що казали: „це вже панщина знову верується“.

Не зважаючи на це, знайшлося таки десятків скілька прихильників, які з тиждень тому, підчас ярмарку таки відкривали відділ в Малині. Крамничі було закрито, поки не скінчилося це „свято“.

З Волині. Відгукні земських виборів. „Нов. Вр.“ телеграфують з Житомира, що губерньський маршалок Демидов викликав до себе острожського повітового маршалка Ворисова і заявив йому, що корпорація маршалків на Волині не хоче, щоб Ворисов був їх товаришем, і радить йому податись через це в одставку. Ворисов відповів: „Я в одставку не подамся“. Тоді Демидов сказав, що заявить генерал-губернаторові про увільнення Ворисова. Єсть вістка, що заяву вже послано до Київа“. Ворисовим дворяне недоволені за його поведіння на відомих виборах до земства в острожському повіті, де він старанно проводив в земство членів своєї партії—націоналістів. „Київ.“ з сльв того ж „Нов. Врем.“ повідомляє, що „видніе русские діятели партії націоналістотв на Волині готують обраченіє“ до П. А. Століпінна.

З Поділля. Обзороенний напад. В семах веретях від ст. Гнівань двоє невідомих по дорозі в Вологузьск напали в революєрами на жидівську багадулу і пограбували в двох пасажирів гроші.

Нещастя. В с. Лжавінях, летицького повіту, громом вбило на полі одну жінку, а дві оглушило. Після вбитоті осталося двоє малолітніх дітей.

В с. Журавній, вінницьк. пов., грім због п'ятерої коєей.

Догодній дід. В селі Любомирці, негостетської волости, балтського повіту, живе селянин Мартин Боярський, якому вже 112 років, він пам'ятає всі видатніші події за остан-

ніх сто літ, і ходить ще жваво, бачить добре. Живе самотньо, бо діти його покидали і пішли десь по саїтах.

З Полтавщини. На могилі Ів. Котляревського. „Полт. Річч“ пише, що пам'ять незабутнього українського поета Івана Котляревського шанують тільки в місті і пам'ятник йому в Полтаві дотлядають тут добре, за те на його могилі, на кладовищі, творяться таке, що й оромно казати. Штахети кругом могили обвалились, сама вона зовсім обзубулася, а всякі „темні люди“, тут же біля могили справляють свої потреби.

Городський управі варто б звернути на це увагу і упорядкувати могилу.

Перонний збор. З першого августа в Полтаві на вокзалі заведено перонний збор.

Автомобільний рух. Одно товариство клопоче у городській думі дати йому дозвіл на відкриття автомобільного руху на обидва вокзали. Мається таке ж встановити автомоб. рух. Полтава—Зінків, куди заїздиці нема.

З Харківщини. Доля увільнених студентів. „Харкове. Утро“ повідомляє, що мівистерство просвіти одмовило прийняти назад до університету увільнених торік студентів.

Справочна книжка для селянських кооперативних товариств. Комітет заповомі селянської кооператії, що існує при харківському товаристві селянського господарства, оповідає передплату на нове видання комітету: „Справочная книга для селянських кооперативних товариств“, в цій книжці будуть такі оддїли: кредитна кооператія, селянсько-господарські товариства, потребительні товариства, кооперативне страхування, статуті, договори, інструкції, справки і багато инших. Ця книжка цїтвара карбованців. Випишувати її можна по такій адресі: „Харьков, Московская, 10. Комитету содїствія селянської кооператії“.

Галичина.

Прохання студентів-українців. Студенти-галичани, що вчаться в американських університетах, авернулись з колективним проханням до віденського уряду про помилування Січеського.

Українці на Угорщині.

Мад'ярїзація українців на Угорщині. Мабуть, що нема народу на світі, який жив би в таких важких відносинах і стільки терпів від утиску чужинців, що українці в Галичині чи Угорщині, скрізь панує одна система зваблювання всякого проблемску українського нац. життя. Віймовні закони, які заперечують українцям всяке право до політичного, економічного й культурного розвитку, мають на меті винародовити та перемінити в поляки і мад'яри. Тяжко живеться українцям, а дня на день нові насильства, переслідування, заборони й утиски. Подаємо вістку про насильство над українським народом на Угорщині. Про це нове безправство доносить віденський „Славїше Тагблат“ таке: В північній Угорщині живе півмільйона українців, які відділені горами Карпатами від українців Галичини й Буковини, а не маючи ні шкіл, ні книжок на рідній мові, скоро винародовлюються й мад'яризуються. Одинокою опорою мад'ярїзації є почасті церква, бо хоч майже всі українські священники відурядувались свої рідної мови і української народности, та стали завзятими мад'ярофилами, то все ж таки службу Богу відправляли по старославянському та так і молілися, а навіть с де-якими виїмками й по українському й проповідували. Тепер і це має бути знесено і служба Божа має відправлятися на мад'ярській мові. Почин до цього дав священник-мад'яр, греко-католицької церкви в Буді, а за ним зазело двісті священників в українських церквах службу Богу на мад'ярській мові. Це обурило незвичайно українську людину Угорщини, яка виступила в оборону своєї церкви і віднеслася в тій справі до архієпископа в Острогомі і до Риму. Коли ж ті заходи не принесли ніякого успіху, звернулися угорські українці до всіх єпископів Угорщини в гарячим прохестом, в яким енергійно жадають усунення мад'ярської мови і повного заведення в греко-католицьких церквах старославянської літургії. В протесті, державні в незвичайно гострим тоні, є характеристичний вислів: „Згнеммо, а не уступимо!“ Ці слова дають надію на те, що Угорська Україна не зовсім пропадає і що саме через оборону своєї церкви, прийде наш народ і на Угорщині до національного самопізнання.

За мордоном.

Розкол поміж младотурнами. Ствержується чутка про заходи головною комітету „єднання й поступ“ перенести резиденцію свою до Салоників, де настрий став погрожуючий младотуркам.

Полковник Салік-бей організує нову партію, в якій не буде зовсім инородців, а самі турки.

Крїтська справа. Константинопольська газета „Зіа“ повідомляє, що Порта ухвалила вжити самих рішучих заходів проти о. Крїта, і коли там почнуться розруки, послати туди карне військо, не звертаючись до держав.

Турецький флот, що стояв в Архипелагові підчас повстання малісарів, тепер з

наказу з Константинополя йде в сірійські води. „Младотурок“ повідомляє, що на останньому засіданні ради мівистрів обговорювалось питання про посилку флоту і під. о. Крїт.

Перед виборами в Бельгії.

З Брюсселя повідомляють ларизьким газетам, що передвиборча боротьба в Бельгії несподівано повернулася в инший бік: ліберали, поступовці й соціалісти увійшли між собою в зголу. Всі партії подадуть на виборих однакові списки своїх кандидатів. Зголу цю поширено на всі великі міста Бельгії. Коли на виборих одержить перемогу ця спілка, то весь бельгійський виборний закон буде зовсім перероблено.

Маронська справа.

З Парижа телеграфують, що загальний настрий преси й громадництва там спокійний, хоч в окремих статтях з'являються войовничі вигукі проти Германії. „Matin“, наприклад, каже: „З Берліном нічого довго балакати, проти нього треба мати сильне військо“. Міністр закордонних справ заявив: „Берлін хоче заморити, але ми не поступимо“. Письменник Поль Аман радить не боїтись війни й не віддавати Германії політичної гегемонії в Європі.

Останні вісти.

(З газет та по телеграфу).

Українські доклади.

МОСКВА. До бюро загально-земського з'їзду, що має відбутися в Москві в половині серпня, надіслано доклад редакції українського педагогічного журналу „Світло“. О допущенні українського язика вь начальних школах українських губерньї.

Гласний дохвицького повіту В. Ф. Русінов надіслав туди ж доклад „О польованні українським язиком вь народних училищах м'єстностей сь українським населенієм“, подавши статистичні відомості про стан освіти на Україні і на Полтавщині за відомим місцевим дослідувачем І. Ф. Павловським та міркування й прохання в цій справі де-яких земств або й дохвицького селянсько-господарського комітету, д. Русінов каже: „Загально-земський з'їзд, що складається з членів, яким близькі культурно-просвітні та економічні інтереси людности всіх часток Росії, не може знехтувати та замовчати становище просвіти у одній з важливіших країн держави і не підняти голосу в оборону природного права людности тих губерньї, де українська мова є рідною, користали при науці як по низших, так і по середніх та вищих школах, де учителі готуються, своєю мовою, а так саме й навчається цій мові о-стільки те можливо.“

Доклад вимагає: 1) „Щоб по країнах з українською людністю дозволено було навчати в народній школі, поруч з російською й українською мовою; 2) щоб по країнах з українською людністю поруч з мовою російською навчали б і мови української“.

(Власн. кор.).

Неврожай.

ПЕРМЬ. Надзвичайне губерньське земське зібрання просить 1.500.000 карб. позички на організацію продажу хліба, на харчі й на насіння, а також паші для худоби, і 600.000 карб. на громадські роботи.

По судах.

ІРКУТСЬК. За здрїство й мошенство по службі зійського інженера полковника Голубева присуджено на три роки в арештанські роти.

Військового інженера капітана Васильєва за хабарництво скануто з служби і присуджено на три місяці висиди на гауптахті.

ВІЛЬНА. Посаджено в військову торму начальника сніжного одділу Федотова, якого судова палата засудила на три тижні під арешт за те, що при допиті побовів вагітну жєнщину.

Вєлі вістїи.

ПЕТЕРБУРГ. В Петербургі прибула депутатка од монгольських князів клопотачка, щоб Росія взяла Монголію під свою опіку. В вищих урядових сферах до цього ставляться негативно.

Товаришем мівистра торгу й промисловости призначають директора волзько-камського банку, преідаєтеля правління видавництва „Новое Времє“ Барка.

В Петербургі прибув італійський крейсер „Егна“ з 83 вихованцями італійського морського корпусу. Одніди ці мають неофіційний характер. Італійських моряків зустрінуто дуже гостянно.

Сазонов відужав після операції і незабаром повертається в Росію.

„Річч“ повідомляють з Катеринобурга: П. А. Століпінну послано прохання за підписом десяти жителів повітків Лоавої і Павловки, щоб а цих сел виседело було євреїв. Коли ж через справників провірено було підписи, то виявилось, що вони фальшиві.

З Керчі: Екстерна Філатова, який образив директора гімназії „дійствієм“, губернатор вислав в губерньї на два роки. Учителю гімназії, що заступив за екстерна, увільнено.

ПЕТЕРБУРГ. З Вятки повідомляють, що в Іжевську легко поранено ножем в спину товариша прокурора Голохостова. Злочинець вті.

МОСКВА. Починає в життєм старший лікар солдатенковської лікарні Любичев, випишувати собі морфій.

Єсть чутка, що архимадрита Мч

